

Axynd - Zada:

Hacı.

Kara.

Bakı 1926

Fai
22723

MIRZƏ FƏTƏLİ AXYND ZADƏ
1269-ci ildə (Hicri)

1930/206

H A C L - K A R A

SƏROJUZƏT-MƏRD XƏSİS.
5 PƏRDƏLİ KOMEDYƏ

Fai 22723

«Baql iğçisi» kooperatif nəşriyyatı
1926.

A.K. (B) F. B. K. janında
«BAQL İÇİSİ»
Kooperatif Nəşriyyatı,
mətbəəsində çap edildi.

Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft.

Komedjədə iztiraq edənlər:

Hejdər bəj.

Əsqər bəj.

Səfər bəj.

Sona xanım — Hejdər bəjin adaxlısı.

Tejbə xanım — Sona xanımın anası.

Hacı Kara — Sovdaqər.

Tuqəz — onyn arvadı.

Bədəl — onyn oğly.

Qərəməli — onyn nəqəri.

Xydaverdi — muəzzin.

Ohan — karaylların juz başı.

Sərqiz, Kahraman, Karapet və başka altı karayl.

Miqirdic və Araqel Tog əqinçiləri.

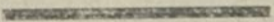
Myroj.

Naçalniq.

Xəlil, juzbaşı — Myroj yanında.

Myrojyn və naçalniqin əmələsi.

Jasavıl.

Birinci məclis.

Əvvəlinci məclis vake' olыр, Hejdər bəjin obasından qanar, bir bəjuq palıt ağacının dibində, ajdınlıq qecədə. Səfər bəj kivrak qejinmiş, jaraklı, əsbablı, otyryb dəz ustə Hejdər bəjin kabagında. Ha belə jaraklı, əsbablı, kivrak qejinmiş, məlal ilə danızır.

Hejdər bəj — Pərvərdiqara! By necə əsirdir? By necə zamanadır? Nə at çapmagın kijməti var, nə tufənq atmagın hərməti var. Sabahdan axşamədəq, axşamdan sabahədəq, arvad qimi qərəq dystak alaçığının içində otyrasan. Dövlət dəxi haradan olsyn, pyl haradan olsyn. Ax, qeçən qunilər, qeçən dövrlər, hər həftədə, hər ajda, bir qarvan çapmak olырды. bir ordy dağıtmak olырды, imdi nə qarvan çapmak olыр, nə ordy dağıtmak olыр, nə Kızılbaş döjuzu var, nə Osmanlı döjuzu var; əjər kozyna qetməq istəsən də qərəq ancak çıplak ləzqilərin ustunə qedəsən; əjər juz min zəhmətlə birisini dağların dəliq dezijindən çıxartsan, bir dağarcık bir qurqdən başka əlinə bir zad duzməjəcəq. Hanı Kızılbaş və Osmanlı döjuzu, qi tamam Karabagi kızıl qumuzuə bojadı. Aslan duzu çapğınlından imdijədəq də çox evlər abaddır. Əmir-Əslan bəjin evladı, jenə dunən də Ağca-bədi bazarında dədələri Osmanlıda qəsb etdiji qumuz rəxtələrdən satırdılar; bir belə döjuz olsyn, hamıdan irəli dəstə başında qedən mən olym, bir hunər qəstərim, qi Rustəm-Dəstan da qəstərməmiz ola. Mənim izim bydyr, nə qi naçalniq məni çağırdıb, dejir: Hejdər bəj, rahat dyr otyr, kyldyrlyk etmə, jol qəsmə, ogyrlyga qetmə. Pezman oldym dedim, qi naçalniq biz də by əmrə ragib dejiliq. Amma sizə lazımdır qi, bizim qimi nəcib qimsələrə bir çərəq joly qəstərəsiniz. Kylak as, qər mənə nə cavab verdi; Hejdər bəj çut əq, bag becər, Alız-veriz elə, qyja qi mən Banazor ərmənisijəm, qi qərəq qunduz axşamədəq qotan surəm, ja Lənbərənljəm qi kyrt bəslijim, və ja Ləqəm qəntlərdə çərçiliq edim. Ərz elədim, qi naçalniq, heç vakt Cavanzirdən qotançı, və qəmçu qəruqmujub. Mənim atam Kyrban bəj ony etməjib, mən qi

onyn ogly Hejdər bəjəm mən də etmijəcəjəm. Kəskabaklı, uzun çəjurub, atın surdu.

Səfər bəj — By sözlərdən fajda joxdyr. Hər qəs hər-nə dejir desin. Ogyrlyk ət jimijib, at minəndən sonra dun-jada qəzməjin nə ləzəti var? Qlecə qeçdi, Əsqər bəj bil-mirəm niyə jybandı? Ha odyr qəlir! (By halda Əsqər bəj jetizir).

Əsqər bəj — Hejdər bəj, mən də hazıram. Qledirsiniz, bisimillah, jola duzəq. Nijə belə gəməqin və fiqirli qəru-qursən?

Hejdər bəj — A qizi, bilmirəm hansı agzı daglınk məni naçalniqə nizan veribdir. Mahalı qəzməjə çıxmıız imiz, by qun obanın kıragından ətəndə məni çağırılıb, dejir qi: Hej-dər bəj kyldyrlyk, ogyrlyk eləmə!

Səfər bəj — Jə'ni acından əl!

Hejdər bəj — əlbətdə, elə deməkdir. Qlyja qi, butun Karabagda dana-dolyk ogrysy bir Hejdər bəjdir. Əjər o əl çəqsə, əlqə fəragət olyr. Dana-dolyk ogrylamak da bizə çətin olybdyr. İmdi məəttəl kalmıızam əjər kızı qedib, qətir-səq, korxyram ata, anası ziqajət edə; qərəq jenə təzə-dən kaçak olam.

Əsqər bəj — Hejdər bəj, tamam Karabag bilir qi, o kızı ata anası sənə veriblər. Bilmirəm qəturub, kaçmagına səbəb nədir?

Hejdər bəj — Səbəb odyr qi, pyl tapmıram, xərcin çəqib, tojyn edib, qətirəm. Ondan ətəru Səfər bəj məs-ləhət qəzurur qi, qəturub kaçam toj xərci aralıkdan itsin; amma by iz mənə əlumdən bətər qərunur, qi dejəcəqlər Kyrbanı bəjin ogly pyl tapmadı toj edə, nizanlısın qəturdu, kaç-dı; çun Səfər bəj dedi, qi korxyndan by bahananı qətirir-sən, onyn uçun acıga duzub, səni çağırtdım qi, sən də mənə joldazlık edəsən.

Səfər bəj — Mənim uçun təfavutu joxdyr. Mənim janım-da of tof elədin, qi iqi ildir adaxlınk toj edib qətirə bil-mirsən.

Mən dedim qi, istərsən qəlləm qedəq, kaçırak, qətirəq. İmdi əzun bil!

Əsqər bəj — Hejdər bəj by niyyətədən duz, mənə bir on bez qun məhlət ver, mən sənə toj xərci hazır edim; əkilli bəzi toj elə adaxlınk qətir!

Hejdər bəj — Toj xərcini hardan hazır edəcəqsən?

Əsqər bəj — On bez qunədəq Təbrizə qədəriq, kajı-darık, kaçak mal qətirəriq, birə bir kazanarık, onyn kazancı ilə tojyny elərsən!

Hejdər bəj — «Avazın yaxşı qəlir, oxydygyn kyran olsa». Məjər Təbrizdə muftə mal təqublər, qedib jıgızdırılıb, qətirəq qələq?

Əsqər bəj — Əlbətdə, muftə mal harada idi, pyl ilə satın allık!

Hejdər bəj — Əcəb danlırsan mən pyly haradan alım?

Əsqər bəj — Məjər mənim özümün pylym var. Mən dedijim bydyr, qi Haclı Kara Agca - bədidəqi sovdaqər və dövlətli qizidir, pyl qəturruq, qədəriq, mal qətirriq, satarık; onyn pylyny özünə rədd edəriq, kazancı bizə kalır.

Hejdər bəj — Haclı Kara dejirlər çox xəsisdir, o adama pyl verər?

Əsqər bəj — Mən onyn özünü də tovlazdırılıb, özümü zəriq edə billəm. Təmə'qar adamdır, ondan ətru bizə də pyl verər, əzu də bizim ilə qədər.

Hejdər bəj — Jaxşı, əjər özünə qumanın qəlirsə mən razıjam; amma qərəqdir qi, əvvəl bir kızı ilə qəruzub, ahvalatı bildirəm; çünqu söz vermizəm by qecə məni qəzlujur.

Əsqər bəj-və Səfər bəj — çox əcəb çox qəzəl.

Hejdər bəj — De pəs siz qedin, sonra mən qəlləm, sizlə qəruzərəm, barabar qədəriq Haclı - Karanın janına.

Əsqər bəj və Səfər bəj — Salamət ol! Qediriq amma subh təzdən qəl! Qedirlər. (By halda məclis dəjizir. Yzakda bir alaçık qərunur. Alaçıkdan on kədəm qanar qolyn dalısında, Sona xanım kəzənq səfər paltarını qijimiz, ipəq çadrəafı bazında o jana by jana baxır, kalxır, otyryr).

Sona xanım — Allah, qərəsən, jenə nə oldy, qəlmədi? qecə jarıdan ətubdur, hələ imdijədəq qəruqmur, dan jeri agarılıb, sabah imdicə açılır, bilmirəm necə edim, bir azacıq da qəzətləjim, əjər qəlməsə çara joxdyr, qərəq alaçığa kajıdam. (Kalxır ajaga o jana by jana baxır).

Xejir, qəlmədi. Jəkin qi, dəxi qəlməz, zəq joxdyr qi, qəlmijəcəq. Qərəsən jenə hansı dəli kydyrmyza rast qəlidi, tovylyyb at, mal ogyrlygyna qəturub, qetdi; joxsa by vaktədəq qərəq idi qələ idi; əhdəsindən qələ bilmirəm, əjər by səfər də tanıljar, qərəq təzədən kaçak ola; mənim qunumu kara edə, jenə iqi il evdə məni dystak elijə. Vallah dəxi qəzləmənəm, heç vakt dəxi onyn jolynda by kədər

otyrmanam, qedərəm özqəsinə; onyn fiqri bydyr qi, atam evində mənim birçəjimi agarda. (Otyryr jerə sonra) Eh, nə vəsvəsələr qəlir qonlyma! İnşallah qetməz, mənə and içibdir, qi səni aparana dəq, heç bir kyzy ogyrlygyna da qetməyəm. Zəqsiz jyanmagına başka səbəb var. Ax, imdi by qolyn dalından kylak asıb, ezidəydi qi mən dejirəm, qedərəm, özqəsinə; qərəsən inanardımı; əlbətdə inanmıjacakdı; çünqu bilir jalan dejirəm, hovsələm daralıb, agzıma qələni səjlərəm. Blj, zıkkıltı qəlir. (By halda qolyn dalısından Hejdər bəj atlı uzə çıxır atdan ənir).

Hejdər bəj — Sona xanıım!

Sona xanıım — Hejdər, sən sən?

Hejdər bəj — Mənəm!

Sona xanıım — Jalkızsan, bəs hanı joldaşlarıı?

Hejdər bəj — Joldaşlarıım joxdyr, jalkız qəlmizəm!

Sona xanıım — By nə sözdür dejirsən? Jalkız niyə qəlibsən? Atam da, kardəşlarıım da, alaçıkda jatırlar, belə qi, qec qəlibsən, imdicə sabah açılacak. Məni alaçıkda qərmujub dyjacaklar, zəqsiz dalımca atlanıb, atın izi ilə qəlib, məni əlindən alacaklar; sonra mənim uzumu kijamətədəq qərməzsən.

Hejdər bəj — Hələ səni aparmaga qəlməmişəm, korxma!

Sona xanıım — (gejzlə) Necə aparmaga qəlməmişəm, nə səjlürsən?

Hejdər bəj — Başka məsləhət var, kylak as!

Sona xanıım — Heç məsləhət joxdyr, atı bəri çəq, qedəcəjəm, dəxi mən alaçığa kajıda bilmənəm.

Hejdər bəj — Bir dajan söz dejirəm.

Sona xanıım — (Atın cilovyndan japlızıb) Kylag asımıram, hələ uzənqini bas, sözünü jolda dejərsən.

Hejdər bəj — (onyn kolyndan dytyb) Akız, bir qər nə dejirəm? Axır tələsmə!

Sona xanıım — Sabah açılır, dajanmak vaktı dejil, sözünü sonra de!

Hejdər bəj — Akız belə pyl tapmızam, əkilli-bazlı ellər adətincə toj edəcəjəm, dəxi səni niyə qəturum kaçım, səni qi əlimdən alan joxdyr.

Sona xanıım — Jalan dejirsən, pyl tapan by iqi ildə tapardı. Mən toj istəmirəm, elə tojsyz qedəcəjəm; kozylyb kaçan əlqədə bir mən dejiləm, qundə juzu kozylyb kaçır, nə ejib zaddır, ijirmi kızdan birisinə toj olmyr.

Hejdər bəj — A canım, o kozylyb kaçanların ata anası vermir. Kızın da çarası qəsilir, kozylyb kaçı. Axır sənin atan anan qi səni mənə özləri verir, deməzlərmi ytanmaz, dəxi by nə hərəqət idi, etdin; bizi rysvaj elədin, onda nə cavab verim?

Sona xanım — (bir az fiqir edib) pyly haradan tapırsan?

Hejdər bəj — De, bir jerə otyr, kylak as, dejim qi, haradan tapmışam?

Sona xanım — (Jerə otyryb) Jaxıl, səjlə qərum!

Hejdər bəj — Sən bilirsənmi qi, kaçak mal necə bahadır, necə kazançlıdır?

Sona xanım — Kaçak mal ilə nə alıb, verəcəjin var? Sovdaqər qi, dejilsən! By hesabları joxlyrsan? De qərum, nə kədər pyl tapırsan?

Hejdər bəj — Axır bir kylag ver qi, nə dejirəm. Rys Firəng çitini kədəgən edibdir, heç qes korxydan qədib, qətirə bilmir. Məjər handa bir rəzid və koçak adam cur'ət edib, bir juq, iqi juq çıxarda bilir.

Sona xanım — A qizi, mənim nə vecimə qi, Rys Firəng malını kədəgən ediblər. Allah vara jerli-dibli çit qijəməji xalka kədəgən edə, sözünü de qərum pyly qimdən aldı?

Hejdər bəj — Aklz kojmazsan, bir sözümü tamam edəm: amma byranın xalkı belə Firəng çitinə hərkdir qi ony qərəndə al jazılın uzunə baxmırlar. Əsqər bəj dejir qi, həmi ycyzdyr, və həmi qəjçəqdir, həmi də rənqi solmyr. Arvadlar belə çitlərdən ötru biixtijardırlar heç rys çitini tanıyırlar.

Sona xanım — Axır, mənə nə Firəng çiti, ja Rys çiti, iqisi də cəhənnəmə olsyn, sözünü de!

Hejdər bəj — Belə naçalniqin arvadı, da dejirlər ərindən xəlvət həmişə firəng çiti alır qijir. Hacı Əziz by jaxında ijirmi tumənliq ona Firəng çiti satıbdır.

Sona xanım — Cəhənnəmə satsın, qəra satsın. Bilmi-rəm çit sözü haradan bynyn bejninə duzubdur; Hejdər, ələin çazıb, nələr sejlursən?

Hejdər bəj — Hər nə isə baza duzursənmi qi, byrada Firəng çiti necə əzizdir.

Sona xanım — Nejimə qərəqdir, baza duzum, Firəng çiti alıb satanam!

Hejdər bəj — çox jaxıl, de imdi kylag as, mən bir jol qədib Firəng çiti qətirib sovdaqərlərə versəm, iqi tojvn xərci çıxar.

Sona xanım — Elə bajakdan bəri hıkkana - hıkkana byny dejəcəqdin. Baraqallah mən də dejirəm qi, bəs oqlan dogrydan pyl tapıbdır, Firəng malı dejəsən çəldə imiz, by qədib jıgızdırılıb qətirə. Dyr ajaga qədəq bəsdır imdicə sabah açılır.

Hejdər bəj — Pyl tapmısam jalan demirəm.

Sona xanım — pyl tapmısan, tojyny elə. Dəxi Firəng malına niyə verirsən.

Hejdər bəj — Axır bərc almısam, jijəsi by zərt ilə mənə verir qi, Firəng malı qətirim kazancını, jarı, bələq. Joxsa verməz toj edəm.

Sona xanım — Mən elə kazancla toj istəmirəm, dyr qədəq, əjər Firəng malında belə kazanc var dəxi pyl jijəsi səninlə niyə bəlor, qədib əzu qətirib, hamı xejrini əzu qərər.

Hejdər bəj — Əzu sovdaqər tacir qizidir, ta mənim qimi adama janazmasa nəqaradır qi, Arazın o tajına ajag bəsa bilə, kazaklar onyn tuqun didərlər .

Sona xanım — Kazaklar sən də tuqunu didə bilməzmi?

Hejdər bəj — Mən ogyrlyga, kyldyrlyga qetmiş adamam, juz tulqu fəndi bilirəm, kazaxların qəzünə qəruqərammi qi, mənim tuqumu didələr.

Sona xanım — Sən elə ogyrlyga, kyldyrlyga da qə-dəndə dejirdin qi, məni qərən tanıjan olmaz. Amma jənə qərurdulər, tanıjırdılar, iqi il kaçak qezib, ev uzu qərmədin, imdi uzə çıxıbsan, istirsən qi jənə bir iz dytasan. Kaçak olasan, məni aqlıja - aqlıja kojasan. Mən razı dejiləm, dyr qədəq mən toj istəmirəm.

Hejdər bəj — Dejəq qi, toj istəmədin, axır qərəqməz-mi qi mənim bir kazanc jolyım ola. çərəq istəməzsənmi.

Sona xanım — Allah qərimdir, ac qi, kalmıjacaklık!

Hejdər bəj — Necə ac kalmanlık, dejirsən ogyrlyga qetmə, kyldyrlyga qetmə, kaçak mala qetmə çərəq bacadan qi, duzməz?

Sona xanım — Sabah açılır, hələ dyr qədəq, məni apar evində koj. Iqi həftədən sonra istərsən qet kaçak

Hejdər bəj — çunqu ruxsət verirsən iqi həftə atan evin-də otyr, əjər sonra toj edib aparmasam məndən əjsiq adam joxdyr.

Sona xanım — İstəmirəm. İstəmirəm mən imdi qədəcə-jəm, dyr qədəq. (Kalxır ajaga).

Hejdər bəj — Belə bəzənə dənüm, kadan alım, ajagından əpum, jalvarıram iqi həftə səbr et iqi həftədən sonra vallah toj ilə səni aparram, səni tojsyz aparmak mənə ölumdən bətər qərunur, atan, anan, janında mənə xəcil eləmə.

Sona xanım — Iqi həftə səbr eləməq cəhənnəm əzabından artıkdır, dəxi dəjana bilmənəm, dyr qədəq.

Hejdər bəj — Allahı səvirsən səzumə kylak as!

Sona xanım — (Bəzilər aglamaga) Hejdər qəruqur qi, məndən sojyjsan?

Hejdər bəj — Sonə xanım urəjimi daglama, çunqu tab-laza bilmirsən atı min qədəq. (Sona xanım istir ajagın əzənəjə koja by halda dan jeri agarıb Sonə xanımın anası Tejbə xanım alaçıkdan çixir çağırır).

Tejbə xanım — Sonə! Sonə, Sonə hyj!

Sona xanım — Vaj dədəm vaj, anam çağırır dəxi qədə bilmənəm (tez kışılır jerə)

Hejdər bəj — Akız bəs mən necə edim?

Sona xanım — Dəxi byrada dyrma qet, anam imdica by tərəfə qəlir.

Hejdər bəj — Havakt bəs qəlim.?

Sona xanım — Heç vakt! qet, dəxi mənə qərməzsən!

Hejrər bəj — Sonə! səzunu dəjiz, joxsa by xəncəri çaxaram jərəjimin bəzənə, əzumu əldurrəm.

Sona xanım — Jox, jox allahı səvirsən qet kaçak mala, sonra qəl tojny elə, qet, qet anam səni qərməsin.

Hejdər bəj — (Onyn bojnyn kycaklıb uzundən əpur) by saatda qədirəm, kadan alım dərd eləmə, bax əzun izin verdin.

Tejbə xanım — Akız, Sonə hardasan? (Hejdər bəj tez atı minib tələsiq yzaxlaşır).

Sona xanım — Aj ana byradajam, qədirəm.

Tejbə xanım — (jaxınlazıb) Akız çəldə nə kajırırsan by kədə vakt?

Sona xanım — Aj ana qunduz byra xalça salıb otyrmyzdym, qecə jadıma duzdu qi, xalça byrada kalıbdır, jerdən kalıb, qəldim qəturum qi, tezdən slğırçija, byzojçyja rast qəlib aparmasın. Xalçanı qəturub qəlirdim, bəzmagımın taji ajagımdan suruzub çixdı, karanlıkda axtarıram tapmıram. (Əjilib bəzmagın axtarır).

Tejbə xanım — Ajagını duz jerə basa bilmirsən, hansı tərəfdə duzdu?

Sona xanım — Elə byradaca duzdu ej. (Əlin jerə sur-
tur).

Tejbə xanım — (jerə əjilib) Bəs hanı, əjər byrada duzubdur.

Sona xanım — Bax bydyr tapdı, m. (Bazmagın tayı, n
əlində qəstərir).

Tejbə xanım — De qej ajagına qədəq! (Sona xanım
bazmagı, qijib anası, ilə qedir).

Pərdə salınır

Iqinci məclis.

Iqinci məclis Ağacabədi qəndinidə vake' olыр. Bazarın bir quncundə tiqilmiz duqənin içində kədəqdən, bezdən, zilədən alçak çitlərdən təqulubdur. Hacı - kara jarım arzın əlində biqef otyrybдыr.

Hacı Kara — Allah qəssin belə bazarı, belə alız-verizi, it ogly kədəq zilə verənin əli kyrkyzym imiz. Uç ajdır Kalada almızam qətirib bez top satmamızam. Heç qəs malın uzunə baxmır, dejəsən olətdən kırılanların sovxasıdır, heç qəs javıgına qəlmir. By bazar ilə mən bir ilədəq də bynları satıb kyrtara bilməjəcəjəm. Evim jıxıldı qetdi, by nə iz idi mənim bazıma qəldi. Bez juz manat nəkd pyl verəsən fajdasından, kazancından, əl çeqəsən, majan da əlinə qəlməjə, by harda qərulubdur, evin dağılsın çit satan, kapın çırplınsın zilə verən, çadra verən, səni qərum heç ygryna xejir qəlməsin, Sag-salamat satdıgın malın kazancın jiməjəsən. Of - of! (Əlin dizinə çırplır). Zalım ogly zalım, juz jol kyrana pejgənbərə, and içdi qi, çox ravac maldır, Ağca-bədi bazarında uç qundə hamınsın satarsan, uç qun imdi uç aj olybдыr, uç aj dejil qi, by mal uç ilə də satılmaz. Jaxzı, məni aldatdı, by hesabla duz juz manat zərərim var. By dərd məni zəqsiz öldürəcəq. (By halda Xyda verdi muəzzin jetizib gəflətən)

Xyda Verdi — Salamməlejquм! Hacı atanızın ismi zərifi nədir?

Hacı Kara — Əlejqəssalam, nazırın topy neçədir?

Xyda Verdi — Xejir, mən soryzyram qi, mərhyim atanızın adı nədir?

Hacı Kara — Nejinə lazımdır, əzizim?

Xyda Verdi — Necə, nejimə lazımdır! Axır bir syreji cum'ə oxmyzam, istirəm atanızın adına tapzırım.

Hacı Kara — çox-çox razıjam, əzizim. Jaxzı, by xejir iz haradan sizin xijal zərifinizə duzdu?

Xyda Verdi — Necə haradan duzdu? By qun səhər-

dən bizim evin kabagından keçəndə bəndəzadəniyə özünüz byjrybsynyz qi, atana de, by qun bir cum'ə surəsini mənim atama oxysyn, qəlsin, bir abbası verim?

Hacı Kara — Mən! Necə, nə danırsan? Dəli olybsan!

Xyda Verdi — Hacı, hələ dəli olmaya bir səbəb joxdyr sən dejibsən, oglym da mənə xəbər veribdir, syrəni də oxymyam. İndi abbasını verməsən, bəlgə onda dəli olam.

Hacı Kara — Qizi, öz başına nə lazım olmyzdy, mənim atama kyran oxyjasan?

Xyda Verdi — Mən öz başıma oxymamıyam. Sən demisən, mən oxymyam.

Hacı Kara — Mən, heç vakt da belə sözü demərəm, by heç olan iz dejil, mən həmişə özüm atama kyran oxyram, pyl ilə mən əmrumdə kyran oxytdygym joxdyr.

Xyda Verdi — Hacı, bir abbası nə olacakdır, qi by kədər danırsan? Deməmiş olsan da zəfəkkət elə, qədim, əjərçi, oglym nizan bə nizan səni dejirdi.

Hacı Kara — Əzizim, oglym janalıbdır, olyr qi, özqəsi demiz ola. Qlet, axtar, tap, abbasını al. By qasad bazarda mənim bir zahı kazancım joxdyr, abbasını haradan alıram, sənə verim. Allahı sevirsən, duqənin kabagın qəsmə. Müstəri qəlir. (Xydaverdi qədər) (By halda Əsqər bəj, Səfər bəj, Hejdər bəj, jetizirlər).

Əsqər bəj — Salamməlejqu, hacı!

Hacı Kara — (Başın juxarı qəturub) Vah, əlejqəsslam! Hacı sizin belə kadanlız alsın, byjryyn içəri, əjləzin! (Bəjlər duqənə qirib otyryrlar)

Hacı Kara — Xəz qəldiniz, ağırlınlı alım! Safa qə-tirdiniz, by duqən sizə pezqəzdir. çybykmy çəqirsiniz? Kaljanmı istərsiniz?

Əsqər bəj — Kaljan çeqiriq!

Hacı Kara — By saatda, kadanlız mənə qəlsin! (Tez kaljanı doldyryr)

Əsqər bəj — Hacı, bazarlılz necədir? Alız veriz jaxzıdırmi?

Hacı Kara — Allah bərəqət versin. Ağırlı alım, mal qi jaxzı oldy, bazar heç vakt qasad olmaz. Əzun bilmirsən, qi mən duqənə pis mal kojmanam. Qun bə qun satılır. Dunən duqən lap bozalmızdı. Kalaja sıfarıız eləmişdim, kylbeçəniz by malı təzə qəndəribdir, elə by qun jıgılb

doldyrmizam. (Kaljanı verib əlin yzadır kədəqdən, zilədən, təqər bəjlərin kabagına) Hacı, kadanızı alsın, hər nə kədərdə istərsəniz seçin, qetdijim qəbeji-bejtyllah hakkı, kyrana and olsun, peygənbər hakkı, oglym Bədəlin tojyn qərmujum jalan dijirəmsə; tamam Agca-bədidə byndan yaxşı kədəq və çit heç qimdə tapmazsınız. Bynların kymazı özqə kymazdır. Müstəri macal vermir, qəjdə qəturur, sabah byra quzariniz duzsə, bynların birin də duqəndə qərməzsiz. Alın aparın!

Əsqər bəj — Nejimizə qərəqdir hacı. Zəhmət çəqib, parçaları təqub, dağıtma!

Hacı-Kara — (Təəccub və məlal ilə) Necə, nejinizə qərəqdir? Bəs sovda eləmiyəcəqsiz? Bajram agzıdır, jalavazlık istəmirsinizmi?

Əsqər bəj — Xejir hacı. Jalavazlık üçün qəlməmiziq, bir ajrı mətləbimiz var.

Hacı-Kara — Əjər nəkd pylynyz jok isə, mən jag ilə də sovda edərəm; bəzərtqi, xalis inəq jagı ola.

Hejdər bəj — A qizi, jag olsa əzumuz jijəriq, nə inəq jagı var, və nə kojyn jagı. Kylak as qər Əsqər bəj nə dejir.

Hacı Kara — (kaz kabaklı) Allahı səvirsiz, imdi zəhmət çəqin, qədin. Bir özqə vakt qələrsiz, danızarak. Müstərinin qələn zamanıdır, duqənin kabagını qəsmisiz.

Əsqər bəj — Hacı, bir çox vacib iz vardır, alız veriz bir az sonra olsun, axır biz səni de jib qəlmiziq.

Hacı Kara — Vallah imdi macalın joxdyr. Sonra danızarlık, hələ zəhmət çəqin, qədin!

Hejdər bəj — A qizi, bizi - kovmajacaksan qi, nə tər adamsan?

Hacı Kara — Abazına dənüm, mən qi, kovmyram, təvəkke' edirəm, axır qasıb adamam, siz mənim zərərimə qərəq razı olmalıjasınız. İmdijədəq siz qəlməsəjdiniz, bez on top çit, kədəq satmışdım.

Hejdər bəj — Əsqər bəj əcəb adam janına qətirdi, bizi. Dyryn qədəq, byndan fajda joxdyr.

Əsqər bəj — Hejdər bəj, səni allah sən dinmə; hacı incimə! Bir kaljan ver çəqəq, by saatda qədiriq.

Hacı Kara — Oglym əlsun qi, dəxi qisədə tənbəqi joxdyr. Elə axır idi qi, silqədim, doldyrdym, xoz qəldiniz.

Əsqər bəj — Hacı, dogry dejirmizlər, qi bir adamdan

allah aisa, bəndə verməqlə dövlət olmaz. Mən qi, bilirəm, sən Agcabədidə uç ajdır uç top çit kədəq satmışsan. Dərja zərərin vardır. Biz qəlmizdiq qi on bez qunun içində sənə juz manat xejir jetirəq çifajda, bəxtin izləmədi. Xyda-hafiz! (Ajaga dyryrlar çöjrulurlər qetməjə).

Hacı Kara — Byra baxın qorum, nə dejirsiniz? Necə on bez qunun içində juz manat?

Əsqər bəj — Dəxi nə dejəq, sən qi, kylak asmadın, bizi azqara kovdyn.

Hacı Kara — A qizi, nə vakt mən sizi kovdym. Otyryn azaga, allahı səvirsiniz cəhənnəm olsyn alız veriz. Otyryn azaga, mən bilmədim qi, siz incijəcəqsiniz, joxsa, juz tumən zərərə duzsəjdim də, sizə qet deməzdim. Məndən bir qimsənə quldən agrı söz ezitdiji joxdyr.

Əsqər bəj — İmdi qi, belədir, baz ustə otyrak. Dejəq qi mətləb nədir? (Hamıslı təzədən otyryrlar).

Hacı Kara — De səjlujun qorum, hacı kadanlızı aslın, juz manat haradan jetizəcəq. By xejiri jetirən qimdir.

Əsqər bəj — By xejiri jetirən Hejdər bəjdir. (İzarə edir Hejdərbəjə).

Hacı Kara — (Tələsiq) Haradan jetizəcəq? Baj sənni kadanı alım. Kaljan doldyrymmy, agrın mənə qəlsin?

Hejdər bəj — Tənbəqi joxdyr, nədən doldyracaksan?

Hacı Kara — Torbada var, sən təqi kaljan çəq. (Tez əlin yzadıb, torbadan tənbəqi çıxardıb, kaljanı doldyryb, Hejdər bəjə tavazə' (tavaza) edər. Uzun çevrir Əsqər bəjə).

Hacı Kara — De səjlə qorum, necə jetizəcəq?

Əsqər bəj — Hacı, by kədər mal qi, byra təqubsən, heç bir kyryz byndan kazanc varmı?

Hacı Kara — Nə bilin, varmı, joxmy, sözünü de!

Əsqər bəj — Hacı, Hejdərbəjin koçaklıgını, sən bilir-sənmi?

Hacı Kara — Bəli, dejirlər qi, çox koçak adamdır.

Əsqər bəj — Hamı bilir qi, Hejdər bəjin adı qələndə kyz korxysyndən kanat salar.

Hacı Kara — By zamana da koçaklıkdan isə, agrın alım, admın cibi pyl ilə doly olsa jaxzıdır.

Əsqər bəj — Koçaklık da olmasa pyl olmaz. Hacı səzumə kylak as. İmdi Firəng malı qərursənmi necə baha olyb. Təbrizdə arzını bir abaslıja alınan çit, byrda altı zahıja satılır, qirvənqəsi bir manata alınan çaj, byrda manat

jarılma qəjdə qedir. Heç bilirsənmi bynyn səbəbi nədir?

Hacı Kara — Xejir, bilmirəm.

Əsqər bəj — Səbəbi odyr qi, Karabaglıların, erməni jasavıllarının, qəmruqxana karavyllarının və kazakların korxysyndən ky3 ky3lygy ilə Arazın o tajına səqə bilmir.

Hacı Kara — Jax3l, siz istərsiniz kyzdən da zirəq olyb, Arazın o tajına səqəsiniz?

Əsqər bəj — Əlbətdə, bizim Araz azıkmızdan, dərqə topvgymyzdan, Hejdər bəj qi, bizim janımızda ola, karayl, jasavıl bizə nə elijə bilər?

Hacı Kara — Olan karayllarıl, jasavıllarıl, klraga koj, kazaklar olmasa, ajda iqi jol Təbrizə qedib, kajldaram. Karayl, jasavıl mənə nə elijəcəq, mən allahın lutfilə jalkız onların ijirmisinin əhdəsindən qəlləm. Ancak rys adı qələn də bag rım jarılır. Onların klınc, tufənqi o kədər mənı korxytmyr, qi silisti apar qətiri, canıma vəlvələ salır. Dogrysy kazaklardan çox xəta var.

Əsqər bəj — Eh, biz əlli jolyn biliriq. Kazakları alladıb, elə jerdən qeçəriq, qi izimizi tozımyzy, qərməzlər.

Hacı Kara — Bəs, imdi mənım janıma qəlməqdən gərəziniz nədir?

Əsqər bəj — gərəzimiz odyr, qi murçəq qəzunə kona-kona sən byrda nə kazanacaksan. Dyr, çoxly pyl qətur, bizə də ver, özün də saxla, qədəq. Bizim alı3 verizdən bızlmız çıxmaz. Tbrizdə sən bizə də, özünə də xirid elə. Biz də səni sag-salamat malın ilə qətirəq, byra çıxardak. On bez qunə juz klzıla əlli klzıl kazanc olyr. Bizə verdijin pylyn kazancın bizə ver, öz pylynyn kazancın özün qətur.

Hacı Kara — Jax3l, sizə verdijim, pylyn fajdası necə olsyn?

Əsqər bəj — Axlr fajdasının əvəzində biz də sənə jax3lık ediriq. Səni kyldyrdən ətururuq, kazanc jetiririq, dəxi artıq nə istirsən? On bez qunə bizdən pylyna fajda istəməq sənə ajıb dejilmi? Bizsiz qi, sən, nə qədə bilərsən, nə mal qətirə bilərsən?

Hacı Kara — Nijə qədə bilmirəm. İstəsəm by qun qədə-rəm. Heç qəs də məndən bir çöp ala bilməz. Mən özüm necə jol kyldyra rast qəlmizəm, dava eləmişəm!

Əsqər bəj — A canım, juz əzdaha olasan, by jola jal-klz qedib, qələ bilməzsən. Biz qi sənın rəzidlijini danmırık.

Hacı Kara — Dogrysy, mən fajdasız pyl verməji əcən-

mənizəm. Əjər pyıymyn fajdasını çaxarsanız sözünüzə kylak asaram.

Əsqər bəj — Adama juz kızıllı versən, on bez qunə nə kədər fajda istəjəcəqsən?

Hacı Kara — Bez kızıllı juz kızılla fajda qəturrəm. Artık hərnə kazansanız sizin olsyn.

Əsqər bəj — (Hejdər bəjə Səfər bəjə uzun çəjurur) Joldaşlar, nə dejirsiniz, razıslılız mı?

Hejdər bəj və Səfər bəj — Dəxi nə ejləijəq, razılık.

Əsqər bəj — Hacı, de pyl hazır elə!

Hacı Kara — Ha vakt qedirsiniz?

Əsqər bəj — By axşam qərəq jola duzəq.

Hacı Kara — çox yaxşı, pyl hazırdır, qedin, qijinin, axşam çağlı qəlin, bizim evə. Mən də atımı əsbabımı tədარიq edim, jola duzəq.

Bəjlər — (Ajaga dyryr) Xydahafiz hacı! (Qedirlər).

Hacı Kara — (Dallarınca xos qəldiniz. Axşam vaktı kajıdınlı!)!

Bəjlər — Xatircəm ol! (Yzaxlaşırlar).

Hacı Kara — A qizi, canım çıxdı. Dəx by qərəq oğlynyn malını ustundə otyrmakdan. Kijamətədəq by satılmıjacakdır. Dejirlər Firəng malı alıb, satma sovdaqərliq elərsən. Kızıllıbaş Rys malı al sat. Mən başıma nə qul təqum, by Kızıllıbaş Rys malı bəs niyə satılmır. Xejir, bir elə iz olmasa, mən by zərəri ələnəcən çıxarda bilməjəcəjəm. Dyrym, qedim evə, tədარიqimi qərum. Bir belə xejir az ələ duzər. Joxsa kussədən dərdəcər ollam. (Duqəni jıgıladıb, bağılıb, qedir. By vaktıda məclisin vəzıjəti dəjizilib Hacı Kara-nın evi nəzərə qəlir. Hacı Kara əlində açar, sandığın agzın açır, torbadan kızıllı çıxardır. Uç juz kızıllı sanılıb. Əlahiddə qisələre kojyr. Sonra qədər tufəng, tapançasını, xəncərini, kılıncını qətirir jıgır kabagına. By halda arvad Tuqəz jetizir).

Tuqəz — A qizi, nə kajırır san? By jarak əsbabı kabagına niyə təqubsən?

Hacı Kara — Səfərim var, jola çıxacagam.

Tuqəz — De qərum, hara qedəcəqsən?

Hacı Kara — Sənə deməli dejil.

Tuqəz — Necə deməli dejil? Kyldyrlyga qi, qetmirsən, məndən qizlədirsən?

Hacı Kara — Elə, bir elə zaddır.

Tuqəz — Bəs elə zad isə heç vakt qədə bilməzsən.

Dyr ajaga, qet duqənin, malını sat, (jarakları jıgıdılır).

Hacı Kara — Duqəni allah batırsın, malı, joxa çıx-
sın, satılır məjər! Kojmazsan bəzimin çarasın qərəm?

Tuqəz — A qizi, bəzına nə qəlibdir, çarasın qərəsən?
Nə danlırsan?

Hacı Kara — Dəxi nə qələcəq? Evim jıxılıb, qedib.
Duz juz manat indijədəq zərərım var, bogazıma çərəq qetmir.

Tuqəz — səni qərım, bogazın elə tytylsyn qi, sy da
etməsin, aj qəjərmiz, yzak azık jıgan qimi by kədər pyly
jıgıb, nə eləjəcəqsən. Juz il əmrın ola jıjəsən, qıjəsən,
içəsən, sənin pylyn tuqənməz. Juz manat zərərdən ətru nə
özunu öldürürsən?

Hacı Kara — Min qərrə sənə deməmizəm, qi sən arvad
san, qet arvadlıgına! Mənə əqut nəsiyyət vermə! Jarakları,
jərə koj! (Əlin yzadıb, tufəng tapançanı dartıb alır).

Tuqəz — Jə'ni sən by jarakları kyrzanıb, olar ilə adam
korxydacaksan. By tufəng tapançanın ijrimsin üstünə qo-
turəsən, mən by arvadlıgım ilə səndən korxmanam. Torıax
sənin bəzına! (İqi əlli bəzına karır).

Hacı Kara — Səni lə'nətə qələsən arvad. Toxymynyz
jər uzundən qəturulsun, itil byradan!

Tuqəz — Qizi, dəli olybsan, mən evimdən hara itilə-
cəjəm. De qərım, hara qedirsən?

Hacı Kara — Cəhənnəmə, qəra! Əl çəqməzsən! Nə
istirsən məndən?

Tuqəz — Qaz cəhənnəmə, qəra, indijədəq qetmiş olaj-
dın! O qunumu qərərəmmi, toj bajram edəm; çifajda əzra-
jılın joly jomyrylsyn, qi sənin qimi myrdarı jər uzundə ko-
jyb, qəzəl cavanları kara toprax altına jollyjyr.

Hacı kara — Jər uzundə kalan mırdarın biri sənsən,
qi tovke' lə'nət olyb. qeçibsən mənim bogazıma. Mən əm-
rındə bir qimsənəni incitməmizəm, bir qimsəjə bir zərər
jetirməmizəm, mən niyə mırdar olyram?

Tuqəz — Bir qimsəjə zərər jetirməmişən, xejir də ver-
məmişən. Ondən ətru mırdarsan qi, öz malını nə özün-ijib,
içirsən, nə əjalına məsrəf edirsən. Sən əlsən heç olmasa
arvad yzagın dojnca çərəq jıjər.

Hacı Kara — Arvad yzagım zəhərmər jisın!

Tuqəz — Sənin evində zəhərmər da tapılmaz. Olsajdı
ony da bizə kılıb verməzdin. (By halda)

Bəjlər — (çağırır) Hacı! Hacı!

Hacı Kara — Arvad çəqil, qet! Adamlar qəlir. (Tuqəz yzaxlazıb, kəpənən dalısından kылak - asır).

Bəjlər — (Qijinmiz içəri qirirlər). Salamməlejq hacı!

Hacı Kara — Əlejqəssalam, hacı kadanızı alsın, byjyryn əjləzin.

Əsqər bəj — Hacı, hazırsanmı?

Hacı Kara — Bəli, bəzi na dənüm hazıram. Pyllar da bydyr ajırmısam, amma hacı agrın alsın, uç juz kızıllı mən özüm, Təbrizdə, qəzunuzun kabagında çaja-parçaja verrəm. Əlinizə tapzırram qətirərsiniz.

Əsqər bəj — Elə niyə hacı? Byrda tapzırandə nə olыр?

Hacı Kara — O yaxzıdır, kadan alım! Heç təfavutu joxdyr.

Əsqər bəj — Ejbi joxdyr, olsyn! De dyr qədəq!

Hacı Kara — Bir az dajanın, kылbeçənizi qəndərmizəm, atlarımı, noqərimi qətirməjə.

Əsqər bəj — Neçə at qətirirsən hacı?

Hacı Kara — Uç at agrın alım. Birin kылbeçəniz mi-nəçəq, birin özüm, birini də juqləriq, noqər bəzin çəqər. siz neçə at qəturursunuz?

Əsqər bəj — Bizimdə hər birimizin iqi atı var, biri juq uçun, biri miniq uçun. By jarak əsbab sənindir hacı?

Hacı Kara — Bəli!

Əsqər bəj — çox yaxzı, de bəs qijin!

Hejdər bəj — Vallah hacı, səni tanımlıjan adam olsa qərəndə bagrı jarılacak.

Səfər bəj — Vallah, mənim hacıja by qumanım jox idi

Hacı Kara — Adam iz vaktında tanıdır, kadan alım. Siz mənə elə arzın ölçən bilib, saja salmırsınız, amma inzallah qərərsiniz qi, mən korxaklardan dejiləm. Təəccub edirəm, bir para kaçakçılara, qi, hər joldan ötənlərə mallarını verib, boz kajıdırlar.

Səfər bəj — Hacı, mal dytanlar bilmirsən necə hijlə-qardırlar. Jasavlı, karaylı, libasında qi adamın qəzunə qəruqmurlər, qərursən qi, bə'zi vakt ja palanlı at, ja ezzəq minib, bə'zi vakt pijada, jaraksız, əsbabsız, kabagına rast qəlirlər. Nə biləsən, dijirsən qi, fəkir joldan ötəndir. Elə qi, kapakap javıklazanda jarak, əsbab bilmirsən qi, haradan tapıldı; dəxi əl açmaga heç macal olmyr, sojyrlar hər nəjin var alırlar.

Hacı Kara — Bynlar tamam korxylykdan və ehtijat-

sızlıkdan, adamın başına qələr. Heç qəsi qərəq adam özünə javlk koymasın, istər hər libasda olsa da: bircə mənə rast qələlər, qərələr, onların başına nə qətirəm. Hamıslına tobalatma verrəm, qi dəxi heç kaçakçılığın kabagın qəsməsinlər.

Səfər bəj — Bəli, dogry dejirsən, adam qərəq korxak olmyja, ehtijatını əldən koymaja. (By halda Qərəməli, Hacınlın nəqəri və ogly Bədəl içəri qirirlər).

Qərəməli — Aga, atlar hazırdır, hara qədəcəqsən?

Hacı Kara — Təbrizə.

Qərəməli — Təbrizə, mənə də istərsən aparasan?

Hacı Kara — Bəli!

Qərəməli — Nədən ötru, qədirsən aga?

Hacı Kara — Sənin nə vecinə!

Qərəməli — Necə vəcimə dejil axır dejirsən səni də aparıram. Bəs bilmijim mən niyə qərəjəm?

Hacı Kara — Qədərəm xiridə, mal alıb ata juqlujəcəjəm, sən çəqə-çəqə qətirəcəqsən!

Qərəməli — Aj aga, ha vakt başbyrt aldın qi, Təbrizə qədirsən.

Əsqər bəj — Başbyrt lazım dejil!

Qərəməli — Elə olsa mən qetmənam. Mən bir jol byradan Saljana biletsiz qetmişdim, Myroj o kədər dəjdurdu qi, imdi də agrıslı jadımdan çıxmıjıbdır.

Əsqər bəj — Korxma, Myroj heç vakt bizim qetdijimizi bilməz.

Qərəməli — Dogrysy mənim və'dəm jaxınlazıbdır, çıxıb özqəjə nəqər dyracakam. Hacı çox az myzd verir, bir də karnım dojmyr, mən qədən də dejiləm.

Əsqər bəj — Sən by səfər qet, jolda karnın dytdykca biz sənə çərəq verriq. Hər birimiz də bir top çit bağızlarık.

Qərəməli — Hacı da bağızlarımı?

Hacı Kara — Juqu sag-salamat qətirib, çıxarsan, mən də çalızaram, sənin xejirin uçun. Sənə verilən çitləri çox baha sataram.

Qərəməli — Olsyn!

Hacı Kara — (Bəjlərə) Byjyryn qədəq! (Hamıslı çələ çıxlırlar sonra Tuqəz məclisə qəlir jalkız).

Tuqəz — Baj evinizi allah jıxsın, qiziciji tovlyjyb, kaçak mala apardılar. Başına bir iz qəlsə, yzaxlarıqlım jetim kalacak. Vaj, vaj! (Dizinə çırpılır qedir).

Pərdə salınır.

Uçumcu məclis

Uçumcu məclis vake' olыр, Arazın qanarında, Kızıl-baz səmtində, bəjlər və Hacı Kara Təbrizdən kaçak mal alıb, kajıdıblar, Arazın qanarına. Pijadalanıb, jıgızıblar kırğa. Araz kız-ha-kız axır. Dymanlı qecədir, qah - qah ıldırım saxır.

Hejdər bəj — Byradan imdi qecməq olmaz, qərəq bir dört verst azagada quj kalmaga salak, kazaklar tamam azaga ensinlər, sonr kajıdıb byradan qeçəq.

Əsqər bəj — A qizi, imdi by dymanda çisqində, tamam dam altına jıgızıblar, Arazın kıragında cin də tapılmaz, qəlmizqən qeçəq.

Hejdər bəj — Heç vakt olmaz, mən Arazdan by taja çox ogyrlyga qəlmizəm, kazakların həmişə Arazın kıragında byskysy olыр.

Hacı Kara — Hejdər bəj dogry dejir, ehtijati əldən kojmamak qərəq, o dejən qimi edəq.

Səfər bəj — Hacıның sözu dogrydyr, qedəq azagada quj salak, Hacı sən juqlərin yanında kal. (Bəjlər yzaklazırlar azaga, bir azdan sonra quj kalmagal kopyr. Jyxarıdan kazaklar jaraklı, əsbablı, baziylər, bez bir uç bir azaga emməjə).

Kazaklardan birisi — Ax məl'ynlar, jəkin kyldyrdyrlar. At kovyb, qətirib qeçirtməq istərlər.

İqimcisi — Mən belə bilirəm kaçakçıldırlar.

Uçumcusu — Hər qim olsa, hakkına fiqir çəqəriq. (Kazakların dalı qəsilir, bir azdan sonra kalmagal saqit olыр. Bəjlər Hacı Karanın yanında olырлар).

Hejdər bəj — De tez olyn, qeçin, dajanmak vakti dejil. (Hamlı təqulurlər Araza ortasında Hacı Karanın atı budrur Hacı Kara atdan ojnyjyb, duzur syja axır, qanardan syja yzanan səqut agacının bydagına iqi əlli japızıb, salanır çağılır).

Hacı Kara — Aj aman, Hejdər bəj, Əsqər bəj, Səfər bəj, mənim dadıma jetizin. Mən bogyldym!

Hejdər bəj — Hacı, hardasan?

Hacı Kara — Byrada səqut ağacına japılıb, sallan mızam.

Hejdər bəj — Aj evin jıxlılın, bir elə dərini jerə duzub sən qi, səni çıxarmak heç mumqun dejil.

Bədəl — A bəziləza dənüm, mənim atamı çıxardın.

Qərəməli — A qədə koj bygylsyn, malı dövləti təqul-sun, kalsın. Bez qun jijin, için, qef edin, nəjinə qərəqdir kajdına kalırsan.

Əsqər bəj — Qədə sarsak danızma, xyrcyndan sicimi çıxart, byra ver! (Qərəməli sicimi tez çıxardıb verir).

Hejdər bəj — Əsqər bəj tez sicimi qətir! (Əsqər bəj sicimi jetirir).

Hejdər bəj — Hacı, sicimi atırık, dyt!

Hacı Kara — Aj kyrbanız olym, tyta bilmənəm, əlimi bydakdan uzsəm, sy qıcludur mənə aparacak. Halka edin, atın belimə duzsun. (Hejdər bəj sicimi halka edib, tolyjyr, duzur Hacı Karanın bogazına, çəqir Hacı Kara iqi əlli sicimdən japılıb bogyla-bogyla kırğa çıxır, syjy sə-pələnir).

Hacı Kara — Evin jıxlılın mənə by qunə salan, kapın çırplılın, mənə duqanımdan avara kojan.

Hejdər bəj — Hacı, səfərdə adamın bəziləna çox iz qə-lər, qərəq darılmamak. Səjləməq vaktı dejil, imdi ustumuzə təqulərlər, tez qərəq kırakdan yzaxlazak. Kamızlıkda qiz-lənəq, qecə jarılı adam jatan vaktə jola duzəq. (Hamıslı tez kıraxdan yzaklazıb, qəzdən itirlər, sonra on nəfər jaraklı, əsbablı, ermənilər by jan tərəfdən jetizirlər).

Ohan — (Ermənilərin juzbəzıslı). Koçym Sərqiz, Ko-çym Karapet, koçym Kəhraman. Siz mənə janımda dy-ryn, kabakda tufənlərinizi hazır edin. Mən ha vakt dejirəm o saatda atın vyryn. Mən sizi ad bə ad Myroja nizan verib, istəmişəm. siz mənə janımda olandan sonra juz kaçakçı da olsa, əhdəsindən qəlləm. Aj kalan yzaklar! Siz bizim dalımızda olyn, korxmyjyn. İnzallah bizi qərən qimi, juqləri toqub kaçacaklar. Kaçmasalar əl açsalar, allah bilir hamıslılı xənqəl qimi dogryjacakam.

Sərqiz — A juz bəzilə hansı tərəfdən qələcəqlər.

Ohan — Bax, elə kabagımızdan qələcəqlər. Kasid xəbər qətirib, qi byradan bəzka qələsi jolları joxdyr. Sərqiz mı-

gajat ol! Allah kojsa by juqlərdən adama əlli manatdan artıq bəxzajiz jetizəcəq.

Sərqiz — Aj juz bazi, elə hamı juqlərini alacaksan.

Ohan — Allah bilir, qi xycynlarınadəq alacagam.

Sərqiz — A: juz bazi, jazık dejillərmi, hər necə olsa axır Karabaglıdırlar. Biz onların tərəfini saxlamasak, qim saxlıjacak; jenə qərəq bir zad əzlərinə kojak, kalsın, joxsa bəddua jijəsi ollyk.

Ohan — Olan nə danlırsan, tərəf saxlamak bizəmi duzubdur. Tərəf saxlasan, Karabaglılıqı qəzətləsən, Bədduadan korxsan, kyllük jarazdır bilməzsən.

Sərqiz — Juz bazi, bir irəli qədim baxım qərum qəlirlərmi?

Ohan — Jaxzi, ehtijatlı ol, korxydyb qeri kaçırma!

Sərqiz — Xejir, heç əzlərinə qəruqmərəm. (Qədər)

Ohan — Yzaklar, sər hesab olyn! (Bazılır adamları duzməjə sonra Sərqiz kajıdıb).

Sərqiz — Juz bazi, evinə od duzsun, kaçakçılar qəlirlər, amma kabaxlarıncə bir yca bojly, kivrak qijinmiş, jaraklı, əsbəbli oqlan qəlir, qi çox hejbətlidir qəzlərindən kan damır.

Ohan — Dogry dejirsən?

Sərqiz — Allah bilir, qi dogry dejirəm.

Ohan — De qi, sən ələsən!

Sərqiz — Sən ələsən, sən bəzın uçun.

Ohan — Ustundə dogrydan tufəng, və tapança qərdum?

Sərqiz — Vallah qərdum.

Ohan — Neçə idilər?

Sərqiz — Hamısı uç adam nəzərə qəldi, amma o bir oqlan heç birisinə bənzəməz.

Ohan — Heç korxy joxdyr, koj qəlsinlər, amma Sərqiz çox irəli dyrmyzyk, by jerdə kapa kap ustumuzə çıxarlar. Bir az qeri dyrsak jaxzıdır, qi sərvakt olak. (Adamları qeri dyrkyzyr, by halda bəjlər kabakca, dallarıncə Hacı Kara və juqlər jetizirlər, Hejdər bəj əlində tufəng irəli jerijir).

Həjdər bəj — Ej nə atlısınız? Joly niyə qəsibsiz çıxın joldan!

Ohan — Ba, olan joldan niyə çıxırık? Sən qimsən qi belə urəqli danlırsan?

Həjdər bəj — Kırızmal, kara soransan, rahdaransan, bizim jolymyzy qədiribsən. Sənə nə qiməm, demirəm çıxın joldan! Doldyrymmy karnı -tustu ilə? (Tufəngi kal-

xırlar.). A qədə Əsqər bəj, Səfər bəj, dyrybsynyz, niyə bynları kırımlırlırlı! Vyrsanlız bynları jıxlılalar!

Ohan — (Joldaşları ilə joldan jan dyryb). Olan, dəli olybsynyz, gydyrybsynyz, nahak gan eləməyə qumanam çox ejrənibsiniz? A balam biz gırlılası, adamlar dejiliq.

Hejdər bəj — Kırılmal, siz jə'ni nə koççak adamlar-sınlı qı kırılmlıjasınlı. Al qəldi! (Tufənqi yzadırlı).

Ohan — A balam, dəli olma, bax biz qediriq, qəl jolynla duz çlx qet, allahı sevirsən nahak gan jijəsi olma. Bizim siz ilə izimiz joxdyr.

Hejdər bəj — Olmaz kırılmal, o oqunməyə səni öldür-məmiş kojmajacagam!

Ohan — A canım, mən qı goçylıkdən ətru demirdim, qı biz gırlılası adam dejiliq, mən dedijim odyr qı, bizi Myroj qəndərib, bizi öldürsəniz, Myroja nə cavab verər-siniz?

Hejdər bəj — Kırılmal, əzumuz billiq, Myroja nə cavab verəriq, sənin nə borcyndyr sorryrsən, silistcisən? çlxılın joldan! Joxsa by saatda hamınlı, japrak qimi toqərəm.

Ohan — çlxırlıq-çlxırlıq, darıxma, balam Sərqiz, Kara-pet, Kəhraman, dənün kajıdın! Balam bynlardan gan ijisi qəlir.

Sərqiz — A juz başı, bəs Myroja nə dejəq?

Ohan — Olan nə dejəcəqıq, qərmürsən bynlar gyldyr-dyrlar, gaçakçıl belə olyr. Gaçakçıl jarım ağaçlıkdən garal-tı qərəndə malın təqər gaçır. Bynlar ha bizi də sojmak, gırmak istərlər. Sarsak qəpəq ogly gasid bynları nahak jerə gaçakçıl hesab edib xəbər qətiribdir. (Kajıdırlar).

Sərqiz — A juz başı, Myroj sorrysa qı, heç bir adama rast qəldinizmi, nə dejəriq?

Ohan — Dejəriq qı, heç gaçakçılja rast qəlmədiq?

Sərqiz — Bəs dejəqmi, gyldyra rast qəldiq.

Ohan — Balam nə izimiz var dejiriq, dəvə qərdun, gıgılın da qərmədim.

Karapet — Xejir juz başı, dejəriq gyldyra rast qəldiq, çox idilər qirizə bilmədiq.

Ohan — Jaxşı, ony sonra fiqir edəriq, hələ qəl.

Sərqiz — Koj, bir bynlardan sorryzym qı, kaçak malı-nlız varmı? (Qeri dənür).

Hejdər bəj — Erməni jenə qeri donursən, vallah sizin əcəliniz jetib, mən sizi kırmasam siz byradan itilməzsiniz.

(Ermənilərin üstünə hərəqət edir. By halda Sərqizin papagı kaçıdı, jerdə bəzındən duzur).

Ohan — (Diltənq) A qədə Sərqiz by jana dən, bizi gana çalxama.

Sərqiz — Juz bəzı, papagım duzubdur, koj bir əjilim qəturum.

Ohan — (Darlıxımlı) A qədə, goj qəl, goj galsın. (Sərqiz dənür hamıslı qədirlər).

Hejdər bəj — (Dallarıncə) Ej atamın qory hakkı, əjər bizi qərdujunuzu bir jerdə dejərsiniz, xəbər verərsiniz, sonra evinizin içində, beziqdəqi yzaklarımlı zadəq tamam qəlləm kırıram, özunuz bilin.

Ohan — (Yzaxdan) Olan nə danlırsan, biz bir elli de-jiliq, uz uzə qəlmijəciq, nə izimiz var xəbər veririq sən elə bilirsən biz sizin üstünə qəlmizdiq, jalandan sizə sata-ızrdık, qi bizi Myroj qəndərib, qərəq siz nə dejərsiniz. Biz Hadrotlyjyk qəlmizdiq zahsəvənlərdən camlız almaga, sovdə-miz bəz dytmadı, kajıdıb qədiriq.

Hejdər bəj — Jaxzı, de qedin! (Hejdər bəj gejlə ajgırlı jərə çırılır). Tez-tez qedin! (Ermənilər kədəmlərin jeqin qətururlər, yzaxlazıb qəzdən itirlər). (Byndan sonra Hacı Kara irəli jerijib joldazlarına).

Hacı Kara — A qizi niyə erməniləri byraxdınlı, niyə kolların baglılıb, by kamlızka salmadınlı!

Hejdər bəj — Nədən ətru hacı?

Hacı Kara — Ondən ətru qi, qədib ustumuzə kazak qətirməsinlər.

Hejdər bəj — Camlız alanın nəjinə lazımdır, qədib özünə zəhmət verə, ustumuzə kazak qətirə.

Hacı Kara — Sən bilmirsən, zəqsiz bynlar camlız alan dejillər, onların səzunə necə inanmak olır. Ezitmədin Səfər bəj dejirdi, qi bynların juz hijləsi olır.

Hejdər bəj — Hacı, mən zaminəm qi, by səfərdə byn-lardan sənə xəta jetizməsin.

Hacı Kara — Olan, nə danlırsan, məjər elə by sə-fərdir, qərəq belə adamların bir neçəsinə tənbeh olynə, qi kaçakçılığın kabagına çixmıjalar. Hər kabaga qələni, adam sag-salamat byraxsa, dəxi bynlrın əlindən kaçaga qədib qəlməqmi olır. Byndan sonra hər qiz dəxi belə kazanlı səfərdən qeri kalmıjacagam, çifajda mən sənə arxajın oldım, dalda dyrdım, joxsa bynlara zərbi-dəstəmi qəstərib, by

nadurustlərdən qələcəjinə jolları təmizlərdim.

Əsqər bəj — Jaxzı bir özqə dəfə rast qələndə, zərbi dəstini qəstərərsən. İndi qeçdi dəxi.

Hacı Kara — Allah kojsa siz də ezidərsiniz, de surun dyrmaga vakt joxdyr, qərəq by qecə Karga bazarına jetizəq. Orada mən Bədəli sizin janınızda kojyb, qərəq Qərəməli ilə ötəm Agca-bədiyə qi, sabah cumə qunudur bazara çatam, malı satam.

Hejdər bəj — Hacı, ordan ojana jalkız qədə bilərsənmi?

Hacı Kara — Oradan ojana dəxi qi, kazax joxdyr?

Hejdər bəj — kazax joxdyr amma myroj jasavılına tyz qələsən, onda jaxzı olmaz.

Hacı Kara — Mən özüm tarıdan istərəm, qi by Myroj jasavılına rast qələm, onlardan bir kısas alam.

Hejdər bəj — baraqallah hacı, mazallah, çox koçak imizsən.

Hacı Kara — Bir iqi jasavıl mənə rast duzsun, onların bazına bir iz qətirim, qi kijamətədəq dadı damaglarından qetməsin, byndan sonra xalk onlar sarıdan faragat olsynlar. Ta by jasavılların bir neçəsinə toj tytylmasa əlqə onların əlindən dincəlməz.

Hejdər bəj — Əcəb olyr hacı, biz də hənərini ezidəriq. (Bazılır qetməyə bir az qedib qəzdən itirlər).

Pərdə salınır

Derdumcu məclis

Derdumcu məclis vake' olыр, Xonanın dərəsində, ajdın-
lık qecədə, iqi erməni, biri pijada, bir ezzəq ustə qəlirlər.

Araqel — Miqirdic, allah, kojsa by il səqsən çıval
taxılımlız olыр.

Miqirdic — İnzallah olыр, uç ildir taxılımlız çəjirtqə
jijirdi, amma tarı by il o kədər veribdir qi, qeçən illərin
də əvəzi çıxacak.

Araqel — Miqirdic, nə yaxşı dejirəm qi, bizim qəhnə zaman-
dan kyjylarda, taxıllarımız kalırmız, joxsa by bahalık
illərdə çox qorlyk çəqərdiq.

Miqirdic — Bizəq, bizim qəndin taxılı olmasa idi, Dezak
mahalı acından kırılacaq idi.

Araqel — Əqinçilijə allah bərəqət versin, dunjada ondan
yaxşı pezə joxdyr.

Miqirdic — At tappılısı qəlir, Dajan qərəq qimdir?
(Dajanrlar by halda kabakdan Hacı Kara qərunur.)

Qərəməli — Evimiz jıxıldı, aga kabagda iqi adam qəru-
qur, demədimmi joldazlardan ajrıma. Təməin quc qətirdi,
qəldin. De imdi yaxşı Agca-bədi bazarında malını satar-
san, by saatda juqu alacaklar.

Hacı Kara — Qədə, nə danırsan, qimin həddi var
mənim malımı ala.

Qərəməli — Belə by qəruqənlər, bir irəli dyr bax, byn-
lar zəqsiz Myroj jasavıldırlar. De çalıq qərəq necə juquru
saxlıjacaksan.

Hacı Kara — Allah kojsa onlara bir çöp də vermənəm.
Dizlərini kyrtlyjalar, sən juqun ustundə bərq otyr, korxyb
jıxılma, mən bynları kabaklım, qərum sözləri nədir. Ty-
tyb kollarını bağlıb jıxacagam dərəjə ta mən özumu bir
neçə beləsinə qəstərməsəm jollar əmin olmaz, allah kojsa
bir iz tytym qi. dəxi heç qəs cur'ət edib kaçakçı malına
təmə' etməsin.

Qərəməli — Mən mıx qimi juqun ustundə kaxılımsam.
Dartıb salan olmasa jıxılan dejiləm.

Hacı Kara — Jaxɜɜ. (Ətur irəli ermənilərlə kabaxlazıb əlində tufəng).

Hacı Kara — Aj adam, qimsiniz? Dinin joxsa vurdym.

Miqirdic — A canım, niyə vuryrsan, biz sənə janınlıq eləmiriq, joldan qədəniq.

Hacı Kara — Java-java danızma, joldan çox adam qədər, dogrysyn de qərum qimsiniz? By qecə vaktı, byrda niyə qəruqursunuz.

Miqirdic — Togylyjyk, qetmişdiq çəldə taxılmalı, piçirdiq, piçib kyrtarıb evimizə kajıdırık.

Hacı Kara — By sözlərlə mənə allada bilməzsən, mən siz deyənlərdən deyəlməm. Mən bilirəm qi siz qimsiniz? Ta mən sizin iqinizi də zil-qut etməsəm, əlqə sizin əlinizdən dincəlməz qəlib qədənlər sizin əlinizdən kyrtarmaz.

Miqirdic — (Təəccub ilə) Araqel by nə danızır?

Araqel — Bir əkilli başlı soryz, qər sözu nədir? Nə istəyir?

Miqirdic — Aj kardaz, biz fəkir padızah rə'jətijiq. Əz qasılğımlız ilə bəzımlız saxlıjan adamık, biz əmrümüzdə bir qəsə zərər jetirməmiziq, jol qəsmiriq, bynt salmırık, biz nejliriq qi, əlqə bizim əlimizdən dincələ bilmir!

Hacı Kara — Mən sizin tamam hijlələrinizdən xəbərdaram, əjər siz durust adam olsajdınlız, by qecə vaktı, by jolda qəruqməzdiniz. Sizin fiqriniz həmişə xalka zərər jetirməkdir. Xalkın evin jıxmakdır, tufənglərinizi jərə salın, joxsa vurdym!

Miqirdic — A canım tufəngimiz harda idi, qi jərə salak. Bir cut orakdan başka bizdə bir zad joxdyr, əjər kərəzin bizi sojmakdır, ony bildir.

Hacı Kara — Mən adam sojan deyəlməm, sizin qimi öz-qə malına tamah edənlərin canını alanam.

Araqel — Miqirdic, by necə kyldyrdyr, mən heç bynyn sözlərin baza duzmurəm.

Miqirdic — Heç mən də baza duzmurəm, dinmə qərumı nə danızır! (Hacı Karaja mutəvəccəh olyb). Kardaz, biz qimin malına tamah eləmiziq, biz bir əqinci xalkık, allaha zuqur padızaha xarc və təjcu veririq, bijara qədiriq, bacardıkca xalka da xejirimiz dəjir. By kılz bahalıkdə konzy müsəlman obalarına taxıl borc vərđiq, qi aclarından kılılmasınlar. Əjər by zamanadəq Togyly bir adamın kyryzyny jıjıbsə, bizim kanlımlız sənə halaldır.

Hacı Kara — Sizin kanınız çoxdan halaldır, amma by-zamanədəq təqən olmyjyb, imdi sizi əcəl-çəqə-çəqə mənə duçar edibdir. «Əzqəjə kyjy kazan özu duzər» çox adamların evin jlxıbsınlz! İmdi cəzanıza jetizərsiniz. Jaraklarınlzı salın, joxsa, vallah tufənqi by saatda urəjinizin başına bozaldaram! (Ermənilər başlırlar korxmaga).

Miqirdic — Aj kardaz, jer hakkı, qəj hakkı, bizim jaragımlz joxdyr, axır bizim təksirimiz nədir, qi sənin bizə belə gəzəbin dytyr.

Hacı Kara — Sizin təksiriniz nə jerə sıgılır, nə qəjə, kyrmysag yzagl başınızda sənət kəhət olybdyr!

Miqirdic — A canım, dunjada bizim sənətimizdən yaxşı sənət varmı, bizim pezəmiş olmasa aləm çərəq tapmaz.

Hacı Kara — Bax! bax, cur'ətə bax, sənətini tərif də edir. Kırılmal yzagl xalk əzab çəqsın, alınlın təri ilə mal kazansın, siz muftə jerə sahlıblık edin, by harada qə-rulubdur.

Miqirdic — A kardaz, allahı səvirsən bizi incitmə, koj ətəq çlxak qədəq, sənin izin zarafata bənzir.

Hacı Kara — Vallah, əjər ajag ajagdan tərpedibsəniz, cəmdəqlərinizi jerə sərilmiz bilin. Mənim sözlərimi zarafat sajlrsınlz, gərəziniz bydyr qi, mən siz qimi sarsaklara allanam, yaxın qəlib öz bildijinizi edəsiniz, jaraklarınlzı tollyjyn dejirəm.

Miqirdic — Araqel nə ejləjəq?

Araqel — Vallah, mən özüm də mat kalmısam.

Miqirdic — Pərvərdiqara, nə iz idi duzduq, acanım irəli kojmyrsan ətəq, bəs koj qeri kajıldıb başka jol tapıb qədəq.

Hacı Kara — Heç vakt olmaz! Ajak tərpedə bilməz-siniz, fiqiriniz odyr qi, qədib Myroja xəbər verəsiniz. Özu qəlib mənim ustumə təqulə. Allah kojsa sizin ölüm xəbəri-niz Myroja çatar. Byndan sonra kalan joldazlarınlza da ibrət olyr.

Miqirdic — Aj canım, sən bizi qim hesab edirsən, qi by ojyny bizim başımızda qətirirsən?

Hacı Kara — Mən sizi hesab edirəm kyldyra, jol qə-sənə, xalkın evini jıxana, zalimə, muftəxora, dar agacına lajık olana.

Miqirdic — Bəs sən özün qimsən.

Hacı Kara — By sözlər bir pyla dəjməz, axırlımcı, sə-zumdur, məni məttəl eləməjin, tez olyn jaraklarınlzı salın!

Miqirdic — (Araqelə), nə çara edəq.

Araqel — Vallah jaramız joxdyr, by iqi orakda baška, bizdə bir qəsər tapılmaz, istərsən tolyjak ha! (Orakları kabaga tolyjyrlar).

Hacı Kara — Tufənoqinizi, tapançanı, kılıncınızı tolyjyn, joxsa od elədim.

Araqel — A qizi, sən necə adamsan, allah hakkı, peygənbər hakkı, tufəng tapança joxdyr.

Hacı Kara — Inanmanam, jalan dejirsiniz, qizlijbsiniz tolyjyn!

Miqirdic — çünqu inanmırsan özün bil, hər nə elijəcəqsən elə, allah cəzanı versin.

Hacı Kara — Belə, bəs qərun nə elərəm. (Bazlarındın üstündən tufəngi atar, ezzəq urqur, Araqel korxysyndən ezzəjin üstündən jymalanır, Hacı Kara tapançanı çəqib, bynlarındın üstünə juqurur çığırır).

Hacı Kara — Tərpənməjin! (Biçara ermənilərin biri jıxlımlı biri ajak ustə.)

Miqirdic — Aj allah bəndəsi, bizi nahak jerə niyə öldürürsən!

Hacı Kara — Tərpənməjin! (Sonra uzun Qərəməliyə dytyb) A qədə Qərəməli, mən bynları əjləmişəm, tez kaç kyrtar.

Qərəməli — Aj aga qeri kaçım, ja irəli.

Hacı Kara — Qic-ogly qic, qerijə hara kaçacaksan, jenə Araza kajdıb qedəcəqsən. Irəliyə kaç kyrtar tez!

Qərəməli — Jə'ni juq ilə kaç demirsənmi?

Hacı Kara — Fy, qic balası, qic, əlbətdə juqsuz necə qedərsən.

Qərəməli — Mən özüm də belə bilirəm. (Atı çybyklyjyb kabaga, qəzdən itir. By halda Araqel istər ajaga dyrsyn).

Hacı Kara — (Kajım səvtlə) Ej, tərpənmə joxsa vrydym! (Araqel jenə jerə sərilir (By əsnada Myroj ustucə bir dəstə adam jetisir).

Xəlil juzbaşı — (Myroja) Aj aga, byradadırlar tapmızam qəlin!

Erməni Miqirdic — Aj başınızda dənüm, qəlin bizi by zalımlı əlindən kyrtarın!

Araqel — (Ajaga dyrmyz) Aj kyrbanınız olym, jetizin, bizi by kyldyrdan nicat verin!

Hacı kara — Qəzunuzə dənüm, hər qimsiniz qəlin, byn-

lar mənim korxymdan tərpənə bilməzlər, bynların kolyn bağlın, əqlin, mən çıxm qedim. (By halda Myroj adamları ilə bynları çöjrürlər).

Myroj — Haramzadalar, mənim əlimdən hara qədəcəqsiniz, syraklılız, alıb dalınızca qəlmizəm, Xəlil juzbaşı kojma.

Xəlil juzbaşı — (İrəli jerijib ermənilərə) Aj, ^{ju}vallah tərpənsəniz hamınız, kərəlik, jaragınız, salın.

Miqirdic — Aj başna dənüm, biz kyldyr dejiliq, bizim ustumuzə təqulən by qizidir. (Hacı Karaja izarə edər) (Xəlil juzbaşı onyn tərəfinə çövrulur).

Xəlil juzbaşı — A qizi, tərpənmə, jaragını sal.

Hacı Kara — A kardaz, mən dinc faragat qəsb əkljəm. joldañ öidujum jerdə bynlar məni kabaklıb əqljblər, istirdilər sojalar, çalıb özümü sojdyrmamızam.

Myroj — Xəlil juzbaşı, byjvr qi hamınız jaragınız salın sonra hər qim təksirlidir mə'lym olvr.

Miqirdic və Araqel — Aj aga, vallah bizim jaragımız joxdyr, istərsən yaxın qəlin baxın!

Xəlil juzbaşı — (Hacı karaja) A qizi, sən jaragını sal. Myroj byjyryr!

Hacı Kara — A başna dənüm, Myroj byrdadır, başın ustə bydyr saldım. Mənim canım, və malım Myroja peşqəzdir, amma bynlar jalan dejirlər, jarakların qizlijiblər. (Jarak əsbabın jərə salır, sonra Myroj öz adamları ilə javıklazıb, Hacı Karaja).

Myroj — A qizi! mən səni uç qecədir axtarıram, Xəlil juzbaşı, bağla bynyn kollarını. (Xəlil juzbaşı Hacı Karanın kollarını bağlır).

Hacı Kara — A başna dənüm, mənim təksirim nədir?

Myroj — çox danızma. joldazlarını de, joxsa səni dar agacından asdırram.

Hacı Kara — Aga, məni niyə dar agacından asdırırsan. mən kyldyr dejiləm, jol qəsən dejiləm, kyldyr jol qəsən dar agacından asılır.

Myroj — Necə kyldyr dejilsən? Bəs sən Əjlis ermənilərini sojyb, ipəqlərin aparalarının joldazı dejilsən?

Hacı Kara — Aj aga başna dənüm, mən bir fikir adamam, peşəm sovdaqərlikdir, adam sojmak bacarmanam.

Myroj — Bəs jaraklı, əsbablı by qecə vakti byrda nə kajırırsan? Duz adam byrda qəzməz. Aj yzaklar byny

bərq saxlıdın, qərum by adamlar qimdir! (Uzun çevirir ermənilərə)

Myroj — A qizi siz qimsiniz?

Miqirdic — A kyrbanın olym, biz Togly fəkir piçinçiq, əqindən kajıtdıgımız jerdə, by qizi bizi əjlijib, kojmyjyb qədəq, sən jetizməsə idin, bynyn əlində dystak idiq.

Myroj — (Hacı Karaja) A qizi, bynları sən byrada saxlamıydın?

Hacı Kara — Mən bynları saxlamıdım, jalan isə bynların evni allah jıxslın, a bızına dənum, bynlar mənim jəlymy qəsib, məni sojmak istirdilər.

Miqirdic — Aga jalan dejirlər, o bizi sojmak istərdi!

Hacı Kara — Bynlarda çox hijlə var, aga bynlara inanma, dejirdilər, qi, qyja sizin jasavıllarınızdırlar, imdi öz sözlərin qizlədirlər.

Miqirdic — Aj aga, vallah by qizi jalan dejir, bynyn səzunə inanma, biz əvvəldən axıra əzmuzu Togyly, piçinçi, dejib byna jalvarmışıq, qi bizdən əl çəqsin. Bynyn bir joldazı da var idi, kaçdı.

Myroj — Xəlil juzbaşı, de qəl kan-qi bynların hansı dogry dejir, zeytan da bynların səzundən baz açə bilməz, qim bilsin, bynlar necə adamdırlar, bynların uçunu də qəturun, qədin sabah naçalniqə qəstərin, silist olynır, hər necə byjyrsa əməl edəriq. (Xəlil juzbaşı hamıslını dystak edir).

Hacı Kara — (Bazlıjr aglamaga) Evin jıxlıslın, mənim evimi jıxan. Kan kysasan, məni kana çalxajan. İmansız ələsən məni balaja salan; mən harda, divan harda. Mən silistdən kaçırdım, jənə silistə duzdum. çibindən birəjədəq bazlıjacaklar soryzmaga, de qəl bəz-bəz sıvallara cavab ver, qəzlə qi, axırı olacaq.

Ermənilərin Birisi — A qizi, səni qərəq qonlyn zad olyb, uzun qulməsin, qi bizi nahak jərə musijbətə saldın. Qim bilsin imdi silistdən ha vakt kyrtaracagık, yrysyn silisti bez ilə kyrtarmaz, taxılımışıq, qim jıgacak, xərmənimizi qim dəjəcəq, ax! Ax)

Xəlil juzbaşı — A qizi, az danıslın, jerijin! (Hamı qədirlər qəzdən itirlər).

Pərdə salınır.

Bezımcı məclis

Bezımcı məclis vake' olır Obada. Hejdər bəj alaçıqlıq
içində otyrybdır, bir qun irəli toj edib, qətirdiji qəlinlə.
çöldə zyрна kaval çalrlar, cahil yzaklar ojnyjyb söz oxy-
jyrlar.

Hejdər bəj — Allah, qərəminə zuqur, jyxydyr qərəsən,
ja zahirəndir, qi mən səninlə kabak kabaga otyrmyzam.
Iqi il çöllərdə, dərđinlə qun qeçirib axır qi, arzıma jetizdim,
by ne'mətin zuqurunu jerinə jetirə bilmənəm.

Sona xanıım — Hejdər bəj, səni allaha and verirrəm, qi
byndan sonra dəxi qəzməyə qətməyəsən, vallah dəxi mənim
ajrıqlıga hər qiz tabım joxdyr. Allah, eləməmiz, sənin başına
bir iz qələ, ja kaçak olasan, ja tytylasan, mən dunjada sag
kala bilməyəcəyəm. Byndan sonra səni bir qun qərməsəm
ələcəyəm.

Hejdər bəj — Xatircəm ol, kyldyrlyga, ogyrlyga, hər
qiz qətmijəcəyəm. Naçalniq də mənə dililə tapzırıbdır, amma
bir jaxzı kazanc joly tapmızık, inzallah sən özün də ona
mane' olmazsan.

Sona xanıım — De qərum, necə izdir?

Hejdər bəj — Özün bilmirsən 'bez qun byndan irəli sənə
demədim, qi Hacı Karadan pyl qətirib, kaçak mala qedi-
riq, onda razı olmyrdyn, imdi xejrini qərdunmu? Qedib
qətirən qimi bir qundə Karga bazarında satıb majaslınlı
verdiq, Hacı Karanln oglyna. Kazancınlı qəturub qəldiq.
Joldazlarım da by səfər pajlarlnı mənə verdilər. On qunun
içində xərc çəqib, el adətincə toj edib, səni qətirdim. Əjər sə-
nin sözünə baxıb qətməsəjdim, ja qərəq səni qəturub kaça
idim, ja imdijədəq hələ atan evində kalajdlı.

Sona xanıım — Bəs, dejirlər axır kədəgəndir, qedib qə-
lənlərə tənbeh edirlər!

Hejdər bəj — Əlbətdə, acizləri həmişə tytyrlar, malı-
nlı alıb, tənbeh edirlər; amma mənə qim javık qələ bilər.

Sona xanıım — Bəs, sənın kabagına heç çıxan olmadı?

Hejdər bəj — Nijə olmadı, ony birdən çıxdı, kovdym, hamıslı kaçdı, qetdi.

Sona xanım — Aj aman, Hejdər bəj, by izdə xatalı izə bənzəjir. Dogrysy mən byna razı dejiləm, Hacı Karaja sıfarlız edəcəjəm qi, dəxi sizə pyl verməsin sizi tovlazdırlıb aparmasın, vallah by izi də fiqir edəndə urəjim əsir.

Hejdər bəj — Aqlız, nə var qi, urəjin əsir? (Sona xanımlın bojnyny kycaklılıb uzundən əpur).

Hejdər bəj — A kyrbanın olym, bəs nə izə japlızım, bəs nə ilə səni saxlıjım!

Sona xanım — (Başlıjr aglamaga) Əl çəq, by izdən də əl çəq, mən atam evindən qətirdijim çehiz ilə bir il jaxzı dolannık, sonra bir jaxzı iz tapmasan əzun bil!

Hejdər bəj — Bəs, koj bir iqi dəfə də qedim, joldazlarımlın borcyn da verim, sonra dejərsən dəxi qətmənənı.

Sona xanım — (Aqlıja-aqlıja) Heç bir dəfə də kojmanam, jarım dəfə də, kojmanam. Koj joldazların qəzləsinlər.

Hejdər bəj — Axır zərtimiz belə idi, qətməsəm pyllarını, istərlər, qəzləməzlər.

Sona xanım — Sənin izin olmasın, anama sıfarlız edərəm, atama dejər, onları saqit edər.

Hejdər bəj — Jaxzı, amma mən heç bilmirəm qi, sən nədən ehtijat edirsən.

Sona xanım — Mən ondan ehtijat edirəm, qi jenə sənin adın çəqilə, izə duzəsən, mən qunu kara olam.

Hejdər bəj — Böz-böz xəjal eləmə, by heç vakt olmaz.

Sona xanım — çı fajda, mən dincələ bilmirəm, urəjim japraq qimi əsir, bilirəm jenə səni əlimdən alacaklar. (By halda Hacı Karanın arvadı Tuqəz içəri qirir).

Tuqəz — A başına dənüm, mənim ərimi nejlədiniz, mənim ərimin başına nə iz qəlib, siz hamınız qəlibsınız. Onyn nə əzu var, nə nəqəri var?

Hejdər bəj — Aj arvad, hələ by vaktədəq qəlib çıxmıjıbdır?

Tuqəz — Xejir axır by nə iz idi elədiniz, qiziciji tovjybyb aparıb, avara saldınız? Joxsa ölümə verdiniz?

Hejdər bəj — Aj arvad, korxma, qərəsən qəntlərin hansında əjlənibdir, qələr, çıxar, fiqir eləmə!

Tuqəz — Qəntlərdə əjlənməz, imdijədəq başı əlində olsa idi, qələrdi, mən ərimi sizdən istirəm. Qərəq mənim ərimi necə qi, aparıbsınız, elə də mənə tapzırasınız.

Hejdər bəj — Bizə muhəssəl vake' oldyn, ərin yzak dejildi, nabalıg dejildi biz ony tovlyjyb apardık. Biz ona bir təqlif elədiq, öz xejirini joxladı, kozylydy bizə qetdi. Her jerdə mıgajıt olyb, korxyly jerlərdən əturub, jola saldık. Dəxi biz nə elijəq qi, qəlib çıxmajıbdır, çıx qet bəzımi, agrıtma!

Tuqəz — Qedərəm, Myroja, naçalniqə, zıqajət etməjə, mənim ərimi siz itiribsiniz. (By halda kləklırlık kopyr Myroj və naçalniq adamları ilə alaçılı çəjrurlər).

Myroj — Təksirli var, ja joxdyr, ancak naçalniq Hejtərpənməsin.

Hejdər bəj — (Kabaga çıxılb) Myroj, naçalnijin gərəzi nədir? Byjyrsyn qərum? Byrda təksirli joxdyr, ondan kaça!

Myroj — Təksiri var, ja joxdyr, ancak naçalniqə Hejdər bəji qərməq istər.

Hejdər bəj — Hejdər bəj mənəm, hər nə kyllıgynyz var byjyryn.!

Naçalniq — (İrəli jerijib) Hejdər bəj, sən mənim nəsihətini ezitməjib, jənə jaman izə kozyldyn, imdi qəraq mənim ilə Kalaja qedəsən. (Sona xanı m bəzıjlr titirəməjə aglamaga).

Həjdər bəj — Naçalniq sən mənə byjyrmyzdyn, qi ogyrlyga, kyldyrlyga qetmə, əjər mən səzundən çıxmızam, mənim jerim Sibirdir.

Naçalniq — Bəli, çıxıbsan! On qun byndan irəli Arazdan bir az jyxaırl Əjlis ermənilərini sojyb, ipəqlərini alıbsınlz. İz əzqar olybdyr. Jaxzıslı odyr, qi tənbehin junqul olmaq uçun, bojnyna qətur, joldəzlarınlı nızan yer!

Hejdər bəj — Naçalniq byjyryrsan qi, by iz əzqar olybdyr, amma mən bir adamı sojmamızam, əjər bir qəs mənim uzumə dyryb, by səzu desə, mən kanımlı sənə halal elədim.

Naçalniq — Jaxzı, Xəlil juzbaı, o erməniləri byra çağır! (Xəlil juzbaı, Ohan juzbaı, öz dəstəsi ilə irəli qətirir).

Naçalniq — Ohan juz baı, by idimi sizə rast qələn?

Hejdər bəj — Naçalniq, hər belə myziq səzunə e'tibar edib, məni bədbəxt etmijin.

Ohan — Bəzına dənüm, mən hər qız myziq dejiləm, mən ijirmi ildir vilajət bəjuqlərinə kyllık edirəm ijirmi rizamədlıq qagızım var, qeçən il mənə qumuz midal jazmızdılar, aln, by qagızları bir oxyjyn qərun. (Qagızları qəstərir).

Naçalniq — Hələ mana sənin kylliklərin, biluəyə vakt joxdyr. Qərdujun izi səjlə.

Ohan — Bazına dənüm, bəjliq üçün zahadatnamam dəxi var, alın oxyjyn! (Zahadatnamasın cibindən çıxarıdıb, yzadır naçalnijə).

Naçalniq — Olan! Səzunu de, nəcabətini isbat eləməq, koj sonraja kalsın!

Hejdər bəj — Naçalniq by zahadatnamaların juzu bir pyła dəjməz, zatində zühə olanlar öz nəşəbləri üçün zahadatnama kajırdırlar.

Ohan — By səzu naçalniq huzyrynda demijib, bir əzqə jerdə mənə desəidin, by tufəng ilə sənə cavab verədim. (Əlin yzadıb tufəngə, sonra naçalnijə mutəvəccəh olyb). Bazına dənüm, mən axırındı nufys dəftərində bəj jazılmı-zam, imdi by mənim bəjljimi istər batırsın, hakk elə mən bədbəxt olmyjym.

Naçalniq — By saatda byjyrram sənə əlli çybyk vyrar-lar, bəjlji lap unydyrsan, əjər syvalıma cavab verməsən. Səndən mən səryzyram, qi by idimi sizə rast qələn?

Ohan — Bəli bazına dənüm by idi, bizim ustumuzə jol-dazları ilə tufəng və kılınc çəqən ijirmi jaraklı, əsbablı, atlı idilər. Biz ancak on adam idiq, əjər bizdən çox olmasa idilər, sizin dəvlətinizdən dytardıq, elə qi bizdən ətublər, qədib Əqlis ermənilərini sojyblar.

Hejdər bəj — Naçalniq, tamam danızdıgı sözlər bəh-tandır.

Naçalniq — Tatar tajfası, tamam jalançı olыр, sən də o cumlədənsən. Sizin səzunuzə e'tibar eləməq muzquldur. Birisi jaraklı, əsbablı, iqi Togly ermənini əjljib, sojyrmyz. İmdi azqara jalan dejir qi, qyja ermənilər ony sojmak istirmizlər.

Hejdər bəj — Mən bilmirəm, qi o qizi qimdir. Mən Karabağın tamam jaxzı, jaman adamların tanıjram, ony qərsəm, billəm, qi onyn səzu dogrydyr, ja jalandır. Sənin bazına and olsyn, qi, həkikəti ərz elirəm.

Naçalniq — Xəlil juzbaşı, o tytylan qizini byra qə-tir. (Xəlil juzbaşı qədib, Haclı Karanı huzyra qətirir).

Naçalniq — De qərum, by qimdir, necə adamdır?

Hejdər bəj — Naçalniq, mən byny tanıjram, sənin ba-zına and olsyi, qi by adam sojan dejil, ermənilər xilaf ərz ediblər.

Naçalniq — Xəlil juzbaşı, erməniləri qətir! (Xəlil juzbaşı Toglyları qətirir).

Naçalniq — Hejdər bəj, odyr qi, sənin sözünə e'tibar etmirəm. Axır özün bir fiqir elə by ermənilər adam sojandırmı, amma by qizi dejir qi, qıyja bynlar ony sojmak istərmizlər.

Hejdər bəj — Belə dejil, by qizi də jalan danlıdır.

Naçalniq — (Açıklanmış). Bəs, necə olmaq qərər! Mə'lym qi, hamınız jalan danlıdırslınız, hamınız tənbehə lajıksınız, mən qərər səni aparam.

Hejdər bəj — İxtijar sənin dir! (Sona xanım başlıdır titirəməjə).

Naçalniq — (Hacı Karaja) A qizi, sən by erməniləri nə səbəbə əjləmişdin?

Hacı Kara — Başına dənüm, mən öz qəsbqarım ilə dolanan adamam, heç vakt yol qəsməq mənim izim dejil həmişə alız veriz elərəm; padızaha çox kyllıklar etmişəm.

Naçalniq — Padızaha sən nə kyllik etmişən, a qizi!

Hacı Kara — Başına dənüm, on bez ildir, padızah qəmrujinə ildə mən əlli tumən xejir verirəm.

Naçalniq — Bəli, çox bəjuq kyllıklar edibsənmiş, əlhak bəjuq mərhəmətə lajıkimissən.

Hacı Kara — Bəli, başına dənüm, by kyllıklarım qərə qərər mənə, kızıllı midal verilə idi, nə-inqi?

Naçalniq — Bəli, sənin qimi kyllik edənlər çoxdyr, verdijiniz pylları da qərər verib, kızıllı midal kajırdak, jənə özünüzə dagıdak, cəfənqijat danızma! De qərum, erməniləri niyə əjləmişdin?

Hacı Kara — Başına dənüm, onlar məni əjləmişdilər, (Erməniləri birisi jə'ni Miqirdic).

Miqirdic — Kyrbanlın olak, jalan dejir, by bizi sojmak istərdi. (By halda Cavanşir Myrojynyn jasavılı jetizib).

Jasavıl — (Naçalniqə) Aga, Myrojymyz Əjlisləri sojan kyldyrları tytyb, tamam ipəqləri alıb, özlərini dystak edib, məni kylligynyza qəndərdir qi, by xusysda ərz edim, dalıca ahvalatı jazı ilə bildirəcəq.

Myroj — Jəkin qi jənə tatardılar.

Jasavıl — Bəli!

Naçalniq — Joxsa xəjal edirdin, qi İnqilis ja Firəngdirlər?

Ohan — Başına dənüm, kyldyr həmişə tatardan olyr bizlərdən heç vakt kyldyr olmaz.

Naçalniq — Qəs səsini! By sizin dogrylykynyzdan de-
jil, ondan ötru qi, cur'ət edə bilmirsiniz, və bacarmırsınız.

Jasavıl — Aga, Myroj bir kaçakçı da juqu ilə tytyb
qəndəribdir. (Hacı Karanlın rənqi kaçır).

Naçalniq — Haradadır? Huzyrə qətir! (Jasavıl qədər).

Hejdər bəj — Naçalniq imdi sizə mə'lym oldy qi, mən
kyldyr dejiləm.

Ohan — Aga, o tytylan kyldyrlar bizəq bynyn jol-
daşlarıdır.

Naçalniq — Həlikət olynır! (By halda jasavıl Qərəm-
əlini huzyrə qətirər, Hacı Kara ony qərən qimi vaj edib
özündən qədər).

Naçalniq — (Təəccub ilə). By necə izdir? By qizi niyə
özündən qetdi? Byny ajıldın qərəq. (Myroj sy təqər, Hej-
dər bəj Xəlil juzbaşı kolyn bogyr, Hacı Kara qəzun açar).

Naçalniq — A qizi, sənə nə qəldi? Özündən qetdin?
(Hacı Karanlın dili tytylyr).

Naçalniq — (Qərəməli) A qədə, dogrysyn de, səni by-
raxaram, by qizi səni qərəndə niyə özündən qetdi?

Qərəməli — Bilmirəm, başına dənüm!

Naçalniq — Sən qim ilə, və haçan kaçak mala qet-
mişdin?

Qərəməli — Mən heç qim ilə, və heç vakt kaçak mala
qetməmişdim.

Naçalniq — Nə danlırsan, səni juqun ustundə dytyb-
lar necə dana bilirsən?

Qərəməli — Mənim o juqdən heç xəbərim joxdyr.

Naçalniq — Bəs, o mal qimindir?

Qərəməli — Bilmirəm.

Naçalniq — Bəs sən at ustundə dejil idin?

Qərəməli — Bəli.

Naçalniq — Bəs juqu atın ustə qim kojybdyr?

Qərəməli — Zejtan kojybdyr, mənim ondan xəbərim
joxdyr?

Naçalniq — Əzizim, biz zejtanı səndən yaxşı tanıyırlık,
ondan çox iz baş verər; amma kaçak mal alız verizi
eləməz; dogrysyn de, joxsa dərini sojaram!

Hejdər bəj — Naçalniq, bir ərzim var!

Naçalniq — De qərum!

Hejdər bəj — çox-çox mukəssirəm, amma təksirimi
bojnyma qətururəm; by qizini mən iqi joldaşım ilə kaçak

mal qətirməyə aparmışdım. By tytylan onyn nəqəridir, çun by çox xəsis oldygy uçun, malı tytyldygyndan ötru, özündən qətdi. Erməniləri də malının korxysyndan jolda əjləmişimiz.

Naçalniq — (Hejdər bəjə) Mətləb mə'lym oldy. Bəs joldazların qim idi?

Hejdər bəj — Əsqər bəj, Səfər bəj,

Naçalniq — (Myroja) Onları çağır, qətirt.

Myroj — By saatda! (Myroj bir jasavıl qəndərir).

Naçalniq — (Hejdər bəjə) Bəs, niyə ytanmadın, dedin qi, Ohan jalan danlıdır?

Hejdər bəj — Ohan həkikət də jalan danlıdır, naçalniq, ondan ötru qi biz hamı jerdə altı adam idiq. Kaçak mal qətirirdiq. Dört juqumuz var idi. Bynlara rast qəlib, korxydyb, kovdyk. Çıxıb qəldiq sənin başın uçun, Əjlis ermənilərinin sojylmagından bizim xəbərimiz joxdyr. (By halda bir jasavıl Əsqər bəji Səfər bəji qətirir).

Naçalniq — Hejdər bəj joldazların bynlardırmı?

Hejdər bəj — Bəli bynlardır.

Naçalniq — Hejdər bəj, əjərçi kyldyrlyk cəhətdən sənin təksirin joxdyr, amma çun başbyrtsyz sərhəddən o taja qeçib, kaçak mal qeçirib, Myroja qəndərən karaylların üstünə kılınc və tufəng çəqibsiniz, zakona qərə qərəq mən by saatda sizi dystak edib Kalaja aparam.

Hejdər bəj — İxtijar sənindir naçalniq!

Sona xanım — (Jerijib naçalnijin ətəjin dytyr). Kyrbarın olym, məni öldür ony aparma! Məni bisahib kojma!

Naçalniq — Hejdər bəj, by qimdir?

Hejdər bəj — Naçalniq, by mənim arvadımdır. Dunən toj edib, qətirmişəm. By bədbəxtliyə bais bydyr.

Naçalniq — Necə məjər?

Hejdər bəj — Naçalniq, biz bir birimizi nihajət də səvirdiq, iqi il idi qi, kovyzmak həsrətin çəqirdiq pyl tapmışdım toj edim, axır qi, kaçak mal qətirib, satdık, kazancı ilə toj elədim, byny qətirdim, qaz ələjdim, by qunu qərməjəjdim.

Sona xanım — Başına dənüm, padışahın başına çəjur, «kyl xatasız olmaz, aga qərəmsiz» jaz by izi jyxarı bildir, bəlqə mənim qəz jazıma rəhm elijələr. Mən dilimdən qagız verirəm, qi, byndan sonra Hejdər bəji heç bir jaman izə kojmajam.

Hejdər bəj — Naçalniq, mən hazırım, qi by təksirimi öz kanım ilə Dağıstanda padızahın duzmənlərinin kabagında iyjam.

Naçalniq — (Myroja) Vallah, jazığım qəlidir, by biçaraları bir birindən ajırmaga, qərəsən mən by izi jyxarı bildirənədəq bynları zaminə verməq olırmı?

Myroj — olıyr.

Əsqər bəj — Naçalniq, biz də duzmən kabagında kılınə çalmaga hazırlık.

Naçalniq — (Myroj) Bynları zaminə ver, ta jyxarıdan cavab qəlinə.

Myroj — Baz ustə! (By halda Hacı Karanın arvadı Tuqəz içəri qirib naçalniğin ajagına duzub).

Tuqəz — Bazına dənüm, mənim ərimi də mənə ver.

Naçalniq — (Hacı Karaja) Qizi, dəxi kaçak mala qitməzsən qi?

Hacı Kara — Tovbə olsyn naçalniq! Tobə-tobə, qecə qıunduz sənə dya edəcəjəm, qi mənı by əməldən kajtardın.

Naçalniq — Byny da zaminə ver.

Myroj — Baz ustə!

Hacı Kara — Bazına dənüm, bəs malım necə olsyn?

Naçalniq — O barədə səbr elə.

Hacı Kara — Kyrbanın olym, malım jetizməsə ölləm.

Naçalniq — Əzun bil, Xəlil juzbazı Hacı Karanın nəqərin və Toglyları da byrax qetsinlər. (Bəjlərə) Sizin nəcabətinizə hər qiz lajk dekil, qi jaman əməllərə əzunuzu bədnam edib, umənaji dövlətin nəzərində xar və zəlil olasınlız. Nəcə qi, ogyrlyk, elə də kaçak mala qetməq, qəvlət tərəfindən kədəgəndir. Padızahın əmrindən çıxan, allahın əmrindən çıxan qimidir. Allahın əmrindən çıxana o dunjada gözəb jetizir padızahın əmrindən çıxana by dunjada. Allahın əmrini jetirənə bəhiət var, padızahın əmrini bitirənə mərhəmət və zəfəkkət, umənaji dövlətin rəhmi çoxdyr, olıyr qi sizin by təksirinizi bağızlıjalar, amma byndan sonra qərəqdir, nijjəti - xalis ilə dövlətə sədakətəndiz olıyb, hər bir xusysda jaman xıjalları bazınızdən çıxardasınlız.

Bəjlər — Can baz ilə nəsihətini kəbyl ediriq, naçalniq!

Naçalniq — (Sona xanımlın əlindən dytyb). Bax, sənın qözəllijinə, və qöz jazına Hejdər bəji səndən ajırmadıım. Ona jaxız mıgajıt ol, jenə bir pis iz dytmasıın, ta jyxarıdan cavab qəlinə.

Sona xanım — Mənim bəzım ustə, naçalniq arxajın ol!
Əzumu öldürəm, qi ony jaman izə kojmanam.

Naçalniq — çox, çox razıjam. Sənin zaminlijin hər qəsin
zaminlijindən e'tibarlıdı. Xydahafiz! (İstər qətsin).

Hacı Kara — Bəzına dənüm naçalniq! Myrojyn jasavıl-
ları tytanda cibimdə jarım abası çıxardıblar, bjyr versinlər.

Hacı Kara — (Myroja) Bjyr by saatda bynyn pylyny
versinlər. Jasavılların qərəq belə əməlləri tərq ola.

Hacı Kara — Allah sənin əmr dövlətini artıq eləsin. Aga,
nə kədər bədənimdə canım vardır sənin by zəfəkkətini ynyt-
myjacakam. (Naçalniq yzaxlazır dalısınca da adamlar).

Pərdə salınır

Tamam oldy

ol!
sin
rll-
ør.
ny
ga,
yt-

D: Fai 22723

ULB Halle
001 351 664

3/1

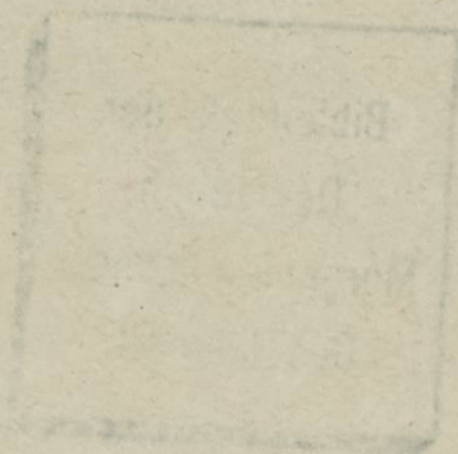

MIRZƏ FƏTƏLİ AXYND ZADƏ
1269-ci ildə (Hicri)

1930/2006

H A C L - K A R A

SƏROJUZƏST-MƏRD XƏSİS.
5 PƏRDƏLİ KOMEDYƏ

Fai 22723

«Baql izçisi» kooperatif nəzriyyatı
1926.

